

Marek Chamot

Katedra Przemysłów Kreatywnych

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy

Recenzja:

***Fachsprachenunterricht – Lehren und Lernen AM Beispiel
des polnischen als Fremdsprache. Nauczanie i uczenie się
na przykładzie języka polskiego jako obcego,***

**red. Ewa Bağlajewska-Miglus, Thomas Vogel, Shaker Verlag,
Aachen 2016, ss. 207.**

Sprachenzentrum Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie (O.) jest ważnym ośrodkiem nauczania języków obcych oraz badań w zakresie lingwistyki stosowanej. Jednym z obszarów badawczych Sprachenzentrum Viadriny jest nauczanie języka specjalistycznego. Pod naukową redakcją Ewy Bağlajewskiej-Miglus i Thomasa Vogela ukazał się kolejny tom studiów pt. *Fachsprachenunterricht – Lehren Und Lernen AM Beispiel des Polnischen als Fremdsprache*. Książkę wydało prestiżowe wydawnictwo Shaker Verlag, od trzydziestu lat specjalizujące się w pozycjach naukowych. Książka zawiera referaty z konferencji naukowej, która odbyła się na Europejskim Uniwersytecie Viadrina (Europa-Universität Viadrina in Frankfurt [Oder]) oraz w Collegium Polonicum w Słubicach. Jest kontynuacją projektu badawczego, którego pierwsza część odbyła się w 2015 roku w Centrum Języków Obcych Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt. Konferencję i publikację jej efektów sfinansowała Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej. Badacze i praktycy, którzy wzięli udział w projekcie, poddali analizie szerokie spektrum tematów językoznawczych. Redaktorzy tomu wyjaśnili powody zajęcia się problemem języka polskiego jako specjalistycznego. Zmiany w Europie spowodowały, że stajemy się coraz bardziej wielokulturowi i wielojęzyczni. Jest to efekt globalizacji i migracji. Autorzy zbioru studiów wskazali na nowe zjawiska. Biorąc pod uwagę złożone konteksty komunikacji między narodami mieszkającymi obok siebie np. w wielkich metropoliach o kosmopolitycznym charakterze, należałoby się spodziewać trudności w komunikowaniu. Wielkość języków bowiem stanowi realną barierę. Zatem język angielski wykorzystywany jest zwykle jako ten bardziej uniwersalny w globalnym świecie. Tymczasem autorzy

omawianego zbioru studiów wskazują na potrzebę nauczania języka specjalistycznego także w innych językach niż tylko w angielskim. Potwierdzają to badania np. nad relacjami polsko-niemieckimi w kontekście złożonych kontekstów komunikacji międzykulturowej. W przedmowie czytamy: „Polska i Niemcy potrzebują ludzi, którzy mogą spojrzeć w sposób pozytywny, a jednocześnie krytyczny na kulturę, edukację i politykę sąsiada z perspektywy swojej własnej kultury, a tym samym w kompetentny sposób włączyć się w społeczną dyskusję. Z naszego punktu widzenia nie wystarczy do tego znajomość języka obcego na poziomie A2 lub B1. Potrzebujemy tu elit, które językowo, a zatem fachowo, są w stanie aktywnie uczestniczyć w dyskursie publicznym. Aby to osiągnąć, zajęcia muszą odpowiadać pod względem dydaktycznym potrzebom studiów przyszłego życia zawodowego, studentom zaś należy pomóc w samodzielnym i dobrze zorganizowanym podejściu do poszczególnych faz nauki”¹. Jest to z punktu widzenia relacji interkulturowych i globalnej polityki niezwykle interesujące podejście. Zakłada bowiem, przy pomocy pogłębionej znajomości języka obcego jako emanacji kultury i tożsamości, odejście od powierzchowności relacji opartych jedynie na zunifikowanym języku angielskim. Ten jest oczywiście bardzo ważny, lecz jego rola w pogłębionych, a więc bardziej oczekiwanych i autentycznych relacjach między nacjami, jest jednak ograniczona².

Zagadnieniem gramatyki w nauczaniu języka polskiego do celów specjalistycznych zajęła się Małgorzata Gębka-Wolak z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Zwróciła uwagę na nowe podejście do uczenia gramatyki, która powinna pozostawać w ścisłej korelacji z uczeniem dekodowania i kodowania tekstów specjalistycznych. Wymaga to skorelowania programu gramatycznego z programem leksykalnym. Stąd postulat pod adresem autorów programów nauczania i podręczników do nauczania języka polskiego do celów specjalistycznych. Jest to zadanie glotodydaktyki polonistycznej, która powinna wypełnić lukę w tym zakresie edukacji językowej. Z kolei Justyna Połomka i Barbara Tarko z Politechniki Poznańskiej zajęły się zagadnieniem komunikacyjnego podejścia w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Analizie zostały poddane przykłady z praktyki dydaktycznej na Politechnice Poznańskiej. Omówione zostały zmiany w sposobie nauczania języka polskiego dla studentów zagranicznych także z programu Erasmus+. Ze względu na kierunki politechniczne, studiowane przez zagranicznych studentów, ważną rolę odgrywa wprowadzanie słownictwa związanego z arytmetyką i geometrią także na kursie A1. Przemysław E. Gębał z Uniwersytetów Warszawskiego i Jagiellońskiego przedstawił wyniki badań potrzeb językowych przeprowadzonych w ramach europejskiego projektu „Jasne – Alles klar!”. Badania objęły aż 300 firm z krajów środkowoeuropejskich. Autor w inspirujący sposób zaprezentował profile kompetencji językowych, uwzględniając wskazane grupy zawodowe. W książce przedstawiono także Polsko-

¹ *Fachsprachenunterricht – Lehren und Lernen AM Beispiel des polnischen als Fremdsprache. Nauczanie i uczenie się na przykładzie języka polskiego jako obcego*, red. Ewa Bałajewska-Miglus, Thomas Vogel, Shaker Verlag, Aachen 2016, s. 7-8.

² Por.: P. Garncarek, *Przestrzeń kulturowa w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2006.

-Niemiecki i Niemiecko-Polski Korpus Równoległy. Andreas Meger zaprezentował go jako wynik współpracy Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu w Moguncji. Rzeczony korpus zawiera już blisko milion „słów tekstowych”. W ramach tego opracowania czytelnik uzyskuje fachowy opis najważniejszych funkcji interfejsu, takich jak wyszukiwanie tokenów, leksemów, tagów gramatycznych. Jarosław Dudzicz w pionierski wręcz sposób przedstawił zagadnienie tłumaczenia prawniczego podczas zajęć ze specjalistycznego języka polskiego dla osób niemieckojęzycznych. Szczególnie cenne przykłady autor przywołał podczas analizy przekładów tekstów prawniczych zawierających słowa o podobnym brzmieniu, ale innym znaczeniu, które zmienia się w zależności od kontekstu wypowiedzi. W tym przypadku tłumaczenie dosłowne wprowadza w błąd wszystkie zainteresowane strony, co w przypadku praktyki prawniczej i sadowej może prowadzić do poważnych, a niepożądanych, konsekwencji. Ten rozdział książki jest szczególnie godny polecenia praktykującym prawnikom w relacjach polsko-niemieckich. Badaniami nad zadaniowym nauczaniem języka polskiego jako obcego zajęli się Anna Kijoch i Sławomir Kołsut z Uniwersytetu Warszawskiego oraz Magdalena Wiażewicz. Z kolei Isabella Gusenburger zrelacjonowała, w jaki sposób język polityki i dyplomacji w tłumaczeniu funkcjonuje w praktyce tłumacza konferencyjnego dla najważniejszych niemieckich urzędów federalnych. Większą obecność tłumacz zaznacza, gdy stosowane jest tłumaczenie konsekutywne niż symultaniczne. W tej części książki uważny czytelnik znajdzie szereg praktycznych propozycji rozwiązywania problemów charakterystycznych dla tłumacza konferencyjnego. Lingwistyką feministyczną zajęła się Anna Mróz, analizując nazwy zawodów w kontekście dyskusji genderowej w języku polskim i niemieckim. Podała szereg praktycznych przykładów, jak współcześnie należy podchodzić do zagadnienia paralelizmu między nazwami żeńskimi i męskimi. Przypomina, że w tym zakresie język niemiecki lepiej sobie radzi niż polski. Wywołuje to w praktyce szereg nieporozumień i problemów translatorycznych. Także w tym przypadku rozdział A. Mróz ma praktyczne zastosowanie poprzez analizę wielu konkretnie w życiu występujących przykładów zastosowania tłumaczenia nazw zawodów z niemieckiego na polski i odwrotnie. Aleksandra Kubicka z Europa-Universität Viadrina Frankfurt (Oder) i Małgorzata Małolepsza z Georg-August-Universität Göttingen zajęły się analizą kwestii języka specjalistycznego w nauczaniu humanistów na przykładzie języka polskiego jako obcego. Autorki porównały lektoraty języka polskiego z tych uniwersytetów, dochodząc do przekonania, że pomimo odległości, różnic instytucjonalnych i programowych, metody pracy w nauczaniu humanistów są podobne. Wynika to z metody pracy z tekstem autentycznym stosowanej na obu uniwersytetach. Na szczególną uwagę zasługuje rozdział Marty Skury z Uniwersytetu Warszawskiego poświęcony językowi reklamy w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Podobnym zagadnieniom poświęcony jest artykuł Iwony Benenowskiej z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Okazuje się, że podstawą gry językowej między nadawcą i odbiorcą jest często wieloznaczność sloganu reklamowego. Natomiast obrazem tożsamości płciowej kobiet w reklamie telewizyjnej zajęła się Beata Morzyńska-Wrzosek z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Autorka

omówiła wybrane zagadnienia w kontekście kształcenia kompetencji międzykulturowej, tak ważnej we współczesnej, jednoczącej się Europie. Reklama jest elementem kształcenia kompetencji międzykulturowej. Umiejętnie wykorzystana w dydaktyce języka polskiego jako obcego pozwala na kształtowanie także kompetencji w sferze kultury symbolicznej. Książkę kończy rozdział odnoszący się do niezwykle aktualnego zjawiska w Internecie, mianowicie memów. Zdaniem Joanny Kuć z Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, memy mogą być potraktowane jako wręcz „kompendium” wiedzy o języku i kulturze polskiej. Przy wszystkich zastrzeżeniach, memy to jednak wartościowa składowa kontekstu kulturowego i semiotycznego. Autorka przekonująco wskazuje, na podstawie wielu konkretnych przykładów, że są one wręcz niezbędne w glottodydaktyce oraz są szczególnie istotne w edukacji ludzi młodych. Są oni bowiem bardzo aktywni w sieci i tego typu treści wykorzystane w nauczaniu języka bywają często pomocne.

Książka zawiera rozdziały w języku polskim i niemieckim. Łączy w sobie zagadnienia teoretyczne i praktyczne. Jest niezwykle przemyślana i wyraźnie skierowana do tych, którzy nauczaniem języka polskiego i tłumaczeniem zajmują się w codziennej praktyce. To dobry przykład wyważenia treści niezbędnych z zakresu teorii z licznymi praktycznymi przykładami, które praktycy mogą zastosować bezpośrednio w swojej zawodowej działalności. To jednocześnie znakomity przykład współpracy polskich i niemieckich naukowców oraz praktyków. Szkoda jedynie, że nie zamieszczono na końcu książki indeksu występujących najczęściej pojęć w języku polskim, które przytoczone w poszczególnych rozdziałach mają swoje odpowiedniki w języku niemieckim.